

Çiğdem Akın

SERİ		CİLT		SAYI		
SERIES	A	VOLUME	40	NUMBER	1	1990
SERIE		BAND		HEFT		
SÉRIE		TOME		FASCICULE		

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
ORMAN FAKÜLTESİ
D E R G İ S İ

REVIEW OF THE FACULTY OF FORESTRY,
UNIVERSITY OF ISTANBUL
ZEITSCHRIFT DER FORSTLICHEN FAKULTÄT
DER UNIVERSITÄT ISTANBUL
REVUE DE LA FACULTÉ FORESTIÈRE
DE L'UNIVERSITÉ D'ISTANBUL

SPIRAEA HYPERICIFOLIA'NIN ANADOLU'DA YENİ YAYILIŞ ALANLARI

Dr. Asuman EFE¹⁾

Kısa Özet

Bu makale, Türkiye'nin doğal *Spiraea* türlerinden *S. hypericifolia*'nın, şim-diye kadar saptanmış olan yayılış sahalarına katkıda bulunmak amacı ile hazırlanmıştır.

Dünyanın sayılı flora merkezlerinden birisi olan ülkemizde, Yalırık'ın da belirttiği gibi (1980, 1989), uzun yıllardır yapılan çalışmalara rağmen, halâ Türkiye veya bir yöresi için yeni olan otsu, hatta odunsu türlere rastlamak imkânı vardır. Bu yazının konusu olan *Spiraea hypericifolia* da daha önce belirlenmiş olan yayılış sahaları dışında, birisi Güney Anadolu'da Konya'da, diğeri İç Anadolu'da Sivas'da yeni yayılış sahaları tesbit edilmiş olan bir türdür. Bu alanlardan birincisi, yani Konya'daki örnek, Fakültemiz Orman Botaniği Anabilim Dalında bitirme tezi hazırlayan Halis Belen isimli bir öğrencimizin topladığı bitkiler arasından teşhis edilmiştir²⁾. Daha sonra, Türkiye'deki *Spiraea* L. türleri üzerinde bir araştırma gerekliliği duyularak bazı Herbaryumlardaki örnekler incelenmiş ve İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Herbaryumu'nda söz konusu türün İç Anadolu'da Sivas'da da yayılış gösterdiği anlaşılmıştır. Çok lokal yayılışı olan *S. hypericifolia* böylece P. H. Davis'in Türkiye Florasında Browicz (1972) tarafından belirtilen Doğu Anadolu'daki sahaları dışında, İç ve Güney Anadolu'da tesbit edilmiştir. Türkiye'de henüz pek fazla tanınmayan *Spiraea* cinsine ait türlerin yayılış alanları ileride yapılacak arazi çalışmaları ile belki de genişlemeye devam edecektir.

Söz konusu türün bağlı olduğu *Spiraea* L. cinsine ait taksonların özelliklerinden bazılarını belirtmek gerekirse, kışın yaprağını döken çalılar halindeki bu bitkilerin yaprakları basit, tam veya dişli kenarlı ve kısa saplı; çiçekleri beyaz veya gül renkli olup, umbel, korimbus veya rasemoz halinde kurul oluşturur. Sayısı 5 olan taç yapraklar genellikle çanak yapraklardan daha uzundur. Stamenler 15-607 kadardır. Karpel genellikle 5 adet, meyve folikül kapsül tipindedir.

Avrupa Florasında söz konusu cinsi işleyen Dostal (1968)'e göre, Dünya'da natüralize olmuş 13 tür dışında çok sayıda tür ve hibridleri bahçelerde süs bitkisi olarak kültüre alınmıştır.

1) İstanbul Üniversitesi, Orman Fakültesi, Orman Botaniği Anabilim Dalı, Büyükdere-İstanbul.

2) Konya-Ermenek'den topladığı bitkiler arasında bulunan *S. hypericifolia*'yı herbaryumumuza kazandıran ve yeni yayılışına katkıda bulunmuş olan öğrencimiz H. Belen'i bu vesile ile kutlarız.

Rehder (1949) ise 3 seksiyona bağlı olarak 49 türden söz etmiş ve 80'den fazla türünün Kuzey Yarımküre'de ılıman rejyonda yayılış gösterdiğini, ayrıca dekoratif çiçeklerinden dolayı sayısız hibridlerinin bahçelerde kullanıldığını belirtmiştir. Nitekim bazı türleri Türkiye'de de son yıllarda özellikle çit bitkisi olarak park ve bahçelerde çok kullanılan süs bitkileri arasına girmiş bulunmaktadır.

Türkiye'de doğal olarak yetişen iki türü vardır. Bu türlerin morfolojik ayrıcalıklarını bir tanı anahtarında gösterecek olursak (Browicz, 1972):

1. Çiçek kurulu umbel tipinde, sapsız, tabanında küçük yaprakların oluşturduğu rozet formu görülür veya böyle bir oluşum yoktur.....1. *hypericifolia*
  2. Çiçek kurulu yapraklı sürgünlerin ucunda yer alır ve korimbus tipindedir.....
- .....2. *crenata*

Anahtarında da görüldüğü üzere, iki tür çiçek kurulları bakımından ayrıcalık göstermektedir. Herbaryum. ulla yapılan incelemeler sırasında, Türkiye'de yetişen iki türün teşhisinde bazen ayırımı zorluğu çekildiği görülmüştür.

Avrupa florasında *Spiraea* cinsini işleyen Dostal (1968)'e göre ise, *S. hypericifolia*'nın çiçek kurulları sapsız veya alttakiler çok kısa saplı, *S. crenata*'nın çiçek kurulları saplıdır ve çiçek rengi her iki türde de beyazdır.

Nisan-Mayıs aylarında çiçek açan *S. hypericifolia* L. çalılıklar ve yamaçlarda, 1600 ila 2000 m.'ler arasında, Anadolu'da aşağıda belirtilen yerlerde yayılış göstermektedir (Harita 1):

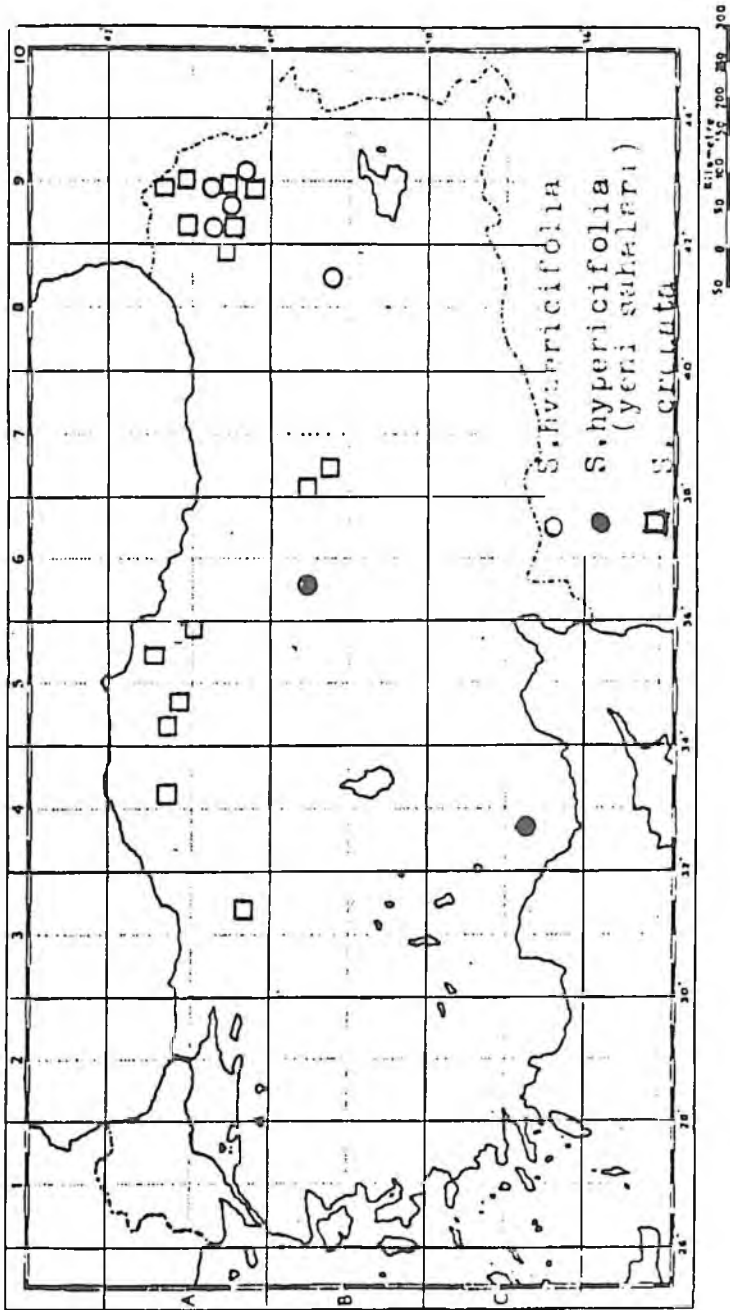
- A9 Kars: Kağızman'ın doğusundaki dağda, Akçay'dan Cumaçay'a giderken Akçay'dan 18 km. uzaklıkta, 1650 m., P. H. Davis (D. 46804), 17.7.1966, ISTO NO: 5247-10039!
- A9 Erzurum: Şenkaya'nın kuzeyi.
- A9 Kars: Kars'ın 5 km. kuzeyi, 1750 m., M. Zohary ve Plitm., 2642-13.
- B8 Muş: Gungum Dağı, Bingöl Dağı'nın güney tarafı, Kotschy 538.

Yeni Yayılış Alanları:

- B6 Sivas: Divriği, Dumluca Dağ, T. Baytop, 30.5.1968, ISTE NO: 12808! 12872!
- C4 Konya: Ermenek, Çamlıca, 1500 m., H. Belen, Temmuz 1988, ISTO NO: 26800!

Dünya üzerindeki genel yayılışını ise Güneydoğu Avrupa, Kırım, Kafkasya, Sibirya ve Orta Asya'da yapmaktadır.

Haritadaki yayılış sahalarından da görüldüğü üzere, Türkiye'de sınırlı alanlarda doğal olarak yayılış gösteren *S. hypericifolia* türünün yok olmaması için, Türkiye'nin korunmaya alınması gerekli bitkileri arasına katılması son derecede isabetli olacaktır kanısındayım.

Harita 1. *S. hypericifolia* ve *S. crenata*'nın Türkiye'deki doğal yayılışı.

Map 1. The natural distribution of *S. hypericifolia* and *S. crenata* in Turkey.

NEW DISTRIBUTION AREAS OF SPIRAEA HYPERICIFOLIA IN ANATOLIA

Dr. Asuman EFE

Abstract

In this article, the new distribution areas of *Spiraea hypericifolia* L. in Konya: Ermenek and Sivas: Divriği, Turkey is explained.

It is known that Turkey is one of the richest floristic centers in the world. As it mentioned by Yalurık (1980, 1989) the flora of Turkey has certainly been better explored since the Second world War and special attention having been paid to the vascular plants in the production of P. H. Davis's non-mental Flora of Turkey, some new records of woody taxa can still be discovered even in well known areas of the country. The new distribution areas of *S. hypericifolia*, subject for this article, confirm once more his opinion mentioned above.

Spiraea is presented as two natural species in Turkey and has been revised by K. Browicz (1972) in Vol. IV of Flora of Turkey, p. 4-5: *S. hypericifolia* L. and *S. crenata* L. It can be clearly seen from the map I *S. hypericifolia* has some local natural areas in Anatolia. The distributional area of *S. hypericifolia* L. that we are going to explain in this article, is in the district of Kars, Erzurum, Muş provinces.

New distribution areas of *S. hypericifolia* has been recorded from C4 Konya: Ermenek, Çamlıca, 1500 m., H. Belen, July 1988, ISTO NO: 26800! and Sivas: Divriği, Dumluca Dağ, T. Baytop, 30 May 1968, ISTE NO: 12808! - 12872!

KAYNAKLAR

- BROWICZ, K., 1972- *Spiraea* L., in *Davis' Flora of Turkey and the Aegean Islands, Vol. IV, p. 4-5, Edinburgh, at the University press.*
- DOSTAL, J., 1968- *Spiraea* L., in *Flora of Europaea, Vol. II, p. 4-6, Cambridge, at the University press.*
- EKİM, T. ve ark., 1989- *Türkiye'nin Tehlike Altındaki Nadir ve Endemik Bitkileri (list of rare, threatened and endemic plants in Turkey), Türkiye Tabiatını Koruma Derneği, Yayın No: 18, Ankara.*
- REHDER, A., 1949- *Manual of Cultivated Trees and Shrubs, p. 327-342, New York.*
- YALTIRIK, F., 1980- *A New Record for Turkey: Viburnum tinus* L., in *Notes Royal Botanic Garden, Edinburgh, 38 (1): 102.*
- YALTIRIK, F., 1989- *Türkiye Florası için yeni bir Sögüt Taksonu: Salix purpurea* L. subsp. *leucodermis* Yalt. subsp. *nova*, *I. Ü. Orman Fakültesi Dergisi, Seri A, Cilt 38, Sayı 2, s. 92-98.*